

(екскурс працями В.О.Сухомлинського)

Сухомлинський Василь Олександрович — дивовижна особистість, педагог-новатор, наш співвітчизник, який закінчив Полтавський педагогічний інститут. Складно переоцінити внесок цієї людини не лише в розвиток освіти, а й у формування суспільства. Василь Олександрович все своє життя невтомно працював на благо людей і в цій праці вбачав радість і мету життя.

Десятиріччя педагогічної практики допомогли йому знайти переконання і уявлення про те, що є справжньою метою процесу виховання, і як цю мету досягти. Згідно з ідеями великого педагога, метою виховання є формування Справжньої Людини. А досягається це завдання шляхом наполегливої праці не лише вчителів та батьків, але й самої дитини.

У своїй праці «Як виховати людину» Олександр Васильович пише: *«По суті, виховання справжньої людини є одухотворення красою людського духу — настільки глибоке одухотворення, що маленька людина замислюється: хто я? Для чого я живу на світі? Це велике мистецтво і велика педагогічна мудрість: вміти говорити своїм маленьким*

вихованцям, а потім підліткам, юнакам і дівчатам про красу людського духу»

. Зі слів мудрого вчителя зрозуміло, що головним призначенням виховання є розкриття духовного потенціалу дитини і формування сили її духу. Саме в цьому і полягає суть становлення Справжньої Людини.

Завдяки Сухомлинському на сьогодні ми маємо цілу скарбницю корисних порад для батьків та педагогів про те, як саме формувати в дитині такі якості Справжньої Людини, як чуйність, щедрість, доброту, уважність, мужність, совісність. І однією з головних умов для розкриття хороших якостей дитини є уважність до її внутрішнього світу. Тобто чуйність самого педагога або батька, вміння вгадувати і відчувати, що відбувається в душі дитини, вміння передбачати те, до чого може призвести та чи інша реакція дитини. Сухомлинський закликає нас бути гранично уважними до дрібниць.

Наприклад, давайте поміркуємо над такою ситуацією. Дитина, гуляючи з батьками в осінньому парку, збирає листя. Назбиравши цілий оберемок, вона несподівано і недбало викидає листочки. Робить вона це явно не для того, щоб поспостерігати за тим, як вони летять, або влаштувати «дощик», а просто викидає різким рухом. Неуважний батько проігнорує таку дію дитини, навіть не помітивши, що відбулося. Уважний же батько запримітить тривогу в подібній поведінці дитини. Адже такий проігнорований вихователем жест може стати першим кроком до формування в дитині грубості, недбалості, невмінні відчувати красу. Чуйний батько, розпізнавши це відразу, звісно, що не буде лаяти дитину. Можливо, він скаже так: «Навіщо ж ти їх збирав? Щоб викинути? Адже вони такі гарні! Давай разом зробимо новий букет і подаруємо його бабусі». Формуючи цими словами у дитини намір «зробити для когось», батько розкриває в неї почуття людинолюбства, яке є ключовим для розвитку всіх добрих якостей людської душі.

Про людинолюбство Сухомлинський говорив наступне: *«По-справжньому любити людину можна лише тоді, коли бажання, що виникає в душі, осяяне світлом хорошої, чистої, піднесеної, шляхетної думки»*

. Як бачимо, думка тут — ключове слово. Тож дуже важливо, щоб думки були високоморальними, світлими, творчими. Можливо, хтось скаже, що такий ідеал людини є недосяжним. Але приклад великого педагога показує, що такий досяжний — за умови наполегливої праці заради інших і завдяки роботі над собою. І нехай кожного дня в нашій голові проносяться тисячі думок, і хай не всі вони високоморальні, і породжені нашим духовним началом. Людині, як і тварині, притаманний інстинктивний спосіб мислення, який породжує думки тваринного характеру, що несуть в собі егоїзм та будь-які його прояви. Але нам під силу не приділяти увагу цим думкам.

І Олександр Васильович яскраво це усвідомлював. З цього приводу він пише: «Воля — це сила, здатна дисциплінувати думки, почуття, бажання і пориви. З ранніх років людині слід бути володарем свого розуму і волі»

. Тут же Сухомлинський наводить цитату Некрасова:

«Воля і праця людини дивні дива творять»

.
Формування в дитини волі, а саме вміння віддавати чіткі переваги думкам творчим, збагаченим ідеями загального блага, думкам про інших людей, про справи для них, думкам про відповідальність — це передова мета батьків та педагогів. Простіше кажучи, це мета — навчити дітей слухати свою совість.

Продолжение статьи: [Воспитание: Совесть, Красота, Труд](#)

Ганна Дубровська,
учасниця Міжнародної громадської організації «ЛАГОДА»